

Novice z industrijskega bojnega polja

Občinski delavcem se povila
meza. — Organizirani de-
lavec izključeni pri občinskih
stavbah. — Državno zavarova-
nje se izplača. — Uspeh mle-
karske zadruge v Iowi.

Wilkes-Barre, Pa. — Občin-
skim uslužbenecem se povila
meza za pet odstotkov. V ob-
činskem zastopu imajo večino
socialisti in strokovno organizi-
rani delavci.

New Orleans, La. — Občinske
oblasti imajo v načrtu bogat
stavbinski program za leto 1929.
Zgradil se bo mestni avditorij.
Stavba bo stala dva milijona do-
larjev. Zgradi se tudi novo kri-
minalno sodišče, ki bo stalo mi-
ljon dolarjev. Mestni svet je se-
sklenil, da ne bo zahteval, da
stavbinski podjetniki nastavijo
organizirane delavce pri stavbin-
skem delu. V tem mestu je 95
odstotkov stavbinskih podjet-
nikov opensaparjev in za organi-
zirane delavce so izgledi slabi.

Phoenix, Ariz. — Tu se je iz-
kazalo, da državno zavarovanje
ni le praktično, ampak je tudi
dober zasopek. To je dokazala
Arizonaka industrijska komisija,
ki je proglasila dividendo za
\$49,348.51 za 902 lastnika po-
lic državnega zavarovalnega
sklada. River Valley Water
Users Assn., združena organizaci-
ja farmarjev, ki kontrolira na-
prave za umetno namakanje
zemljišč, je prejela kot posamez-
no podjetje največji delež in si-
cer \$1,995.02.

Des Moines, Ia. — The Des
Moines Cooperative Dairy Mar-
keting Assn., mlekaraka zdru-
ga, poroča, da ima 1,500 članov.
V letu 1928 je ta združba preje-
la za mleko, ki so ga ji poslali
njeni člani \$1,195,435.31. Torej
\$90,000 več kot v prejšnjem le-
tu. Združba je plačala svojim
članom 40 centov več za sto fun-
tov mleka, kot je cena v Omahi.

New Orleans, La. — Zamorski
brivski pomočniki v tem mestu
se organizirajo.

San Francisco, Cal. — So-
Sokk, Tong, delavska strokov-
na organizacija kitajskih perio-
nikov zahteva v Zalivskem o-
krajju San Jose in San Barbara
skrajšanje delavnika za dve uri
na dan in prosti popoldne v go-
boto. V organizaciji je pet ti-
soč delavcev, ki zdaj delajo vsak
dan od 12 do 16. Ako lastniki
pralnice ne bodo priznali zahtev,
bodo delavci zastavkali.

Washington, D. C. — Člani
organizacije ognjegašev so s
splošnim glasovanjem povišali
asegment za 25 odstotkov. Ta
denar se uporabi v organizaci-
ske namene. Priredi se občirna
kampanja za organiziranje o-
gnjegašev v Združenih drža-
vah in Kanadi.

Phoenix, Ariz. — Legislatura
Arizone je preklcala zakon pro-
ti sabotaji. Ta postava je bila
sprejeta v vojnem času.

Alkemisti potegnili Ludendorfa.
Berlin, 21. jan. — Kako so al-
kemisti* nafarbali generala Fran-
za Ludendorfa, je prišlo na dan zadnje
dni, ko sta bila aretirana Franz
in Theresa Tausend na obtožbo
goljufije. Tausendova dvojica
je uverila Ludendorfa, da zna
delati umetno zlato, potrebuje
pa denarja za to pisel. Luden-
dorf je dal denar v nadi, da bo-
sta naredila toliko zlata, da bo-
sta Nemci lahko poplača vse dol-
gove.

Volkovi žro Poljake.

Variava, 21. jan. — Hod mraz
z debelim snegom, ki je pokril
vso Poljako, je te dni prignil
krdela volkov iz gozdov, ki zdaj
terorizirajo vasi. V vasi Manko-
vič so volkovi napadli družino
nekega kmeta in porili očeta,
mater in dva otoka. Kmetje
so se oborožili s puškami in ro-
čnimi granatami proti volkovom.

Svilni delavci prizado- ni radi novih združenj

Soloobveznim otrokom se izda-
ja dovoljenja za delo. —
Delavni čas je dolgotrajen.

Mount Carmel, Pa. — Svilni
delavci v pokrajini antracita,
študirajo in opazujejo, kakšen u-
činek bo imelo združevanje veli-
kih svilnih kompanij na delavske
razmere. Neslon Silk kompani-
ja in Shamokin Shindel korpo-
racija sta se združili v Shindel
Silk korporaciji. Ta tvrdka bo
zdaj zaposlila več kot tisoč de-
lavcev v pet tovarnah, ki bodo
v Mount Carmelu, Shamokinu,
Hughesvillu, Ellsburgu, Pa. in
Patersonu, N. J.

Nedavno se je osnovala veli-
ka Duplan Silk korporacija, ki
ima glavne tovarne v Wilkes-
Barru, Pa. V teh tovarnah so
bili odlovljeni starejši delavci
in njih mesta so zavzele mlade
deklice. Od teh nekateri tudi
zašušijo samo \$4 na teden. Ne-
kateri teh deklet so po izjavi
organizatorjev stare manj kot štiri-
rinajst let.

Delavci izjavljajo, da šolske
oblasti zamele in izdajajo certi-
fikate za delo otrokom, ki še ni-
so stari štirinajst let. Temu so
krive razmere. Tovarnarji za-
htevajo mlade delavne moči,
staršem pa manjkajo sredstva
za izvojevanje, pa pošiljajo o-
troke na tovarniško delo.

Delavni čas je dolg. V tovar-
nah delajo od 50 do 54 ur na te-
den. Legislaturi v Pennsylvani-
ji bo letos predložena predlo-
ga, po kateri se delavne ure v
tednu skrajšajo na 44.

Svilni delavci v antracitni po-
krajini so zelo zanimajo za or-
ganizacijo. Delavke, ki so za-
stavkale v Wilkes-Barru in
Scrantonu neopričakovano, so
hčere rudarjev. Organizacija
svilnih delavcev ima vprav ob
tem času toliko posla, da ne mo-
re poslati svojih organizatorjev
iz Patersona.

Suhači se pripravljajo na bitko

Gre se radi forestranja pro-
hibicije.

Washington, D. C. — Proti-
salunska liga in voditelji meto-
distične cerkve združujejo svo-
je sile, da kaznujejo nekatere
člane kongresa, ker je admini-
stracija zavrgla apropricije
\$25,000,000 za forestranje prohi-
bičjskega zakona za tekoče leto.

Suhači napadajo zakladniške-
ga tajnika Mellona radi njego-
vega nasprotovanja, ki ga je
pokazal v pogledu apropricije,
ki je bila predložena v senatu.
Mellonu očitajo, da je s svojo
akcijo pokazal, da mu ni veliko
mar vprašanje glede forsiranja
prohibicije. Suhači trdijo, da bi
se z milijoni, ki so bili v apro-
priacijskem načrtu, lahko uvedla
uspešna kampanja in se na-
jelo najboljših talentov za orga-
nizirano delo za forsiranje Vol-
steadovega zakona.

Škotje zahtevajo lastno državo?

London, 21. jan. — Listi po-
ročajo, da se je med Škoti na
severnem koncu Anglije začelo
gibanje za lastni dominijon po
zgledu Irske. Anglijska libe-
ralna stranka podpira to giba-
nje. Značilno je to, da Škotje
se ne morejo pritoževati, da jih
južna stran Anglije na kak
način zatira, pač pa bi imeli An-
gleži pritožbo, da Škotje njih za-
tirajo, ker imajo najboljše
vladne službe.

Reka poplavlja dolino.

Mount Carmel, Ill. — Reka
Wabash je v zadnjih 24 urah
narasla za 11 čevljev radi nali-
vov in poplavlja dolino v tukaš-
nji okolici. Voda je odnesla več
mostov in napravila precejšnjo
škodo.

ZADNJI JUŽNIH OPENSAPAR- JEV UNRL

Prišel je na farmi z enim su-
njem, a zapustil je šestdeset
milijonov dolarjev.

New York, N. Y. — Na tisoče
delavcev v južnih tekstilnih to-
varnah, tobačnih, hidro-električ-
nih podjetjih in na telegrafih se
je spominjalo Benjamin N. Du-
ka, ki je bil v minulem tednu po-
kapan v Durhamu, N. C. Ob ča-
su njegove smrti je bil najbo-
gatši človek v Severni Karolini.
Življenje je prišel pred ci-
vilno vojno in na farmi s enim
sušnjem. Nagrabil je šestdeset
milijonov dolarjev premoženja.

Kot tekstilni podjetnik je
Duke brezskrbno slovil vsako
stavko tekstilnih delavcev. Po
stavki v erwinah tovarnah, ki
so blizu Durhama in po svetovni
vojni se je ravnateljstvo teh to-
varnih bahalo, da ni bil nobeden
stavkarjev nazaj sprejet v delo.
Erwinaka enota tekstilnih tova-
ren je največja enota tekstilnih
tovaren v Severni Karolini. Pri-
četa je bila s denarjem Benja-
min N. Duka.

Odkrivanje s klobukom, ki je
v navadi v teh vaseh in trgih
pokušuje fevdalni duh, ki še
straši v tej pokrajini. Kadar
priide W. A. Edwin, predsednik
tega tovarniškega podjetja, pri-
kaže, da vsak, s katerim se
aroča, ponihno aname klobuk s
glave pred njim.

Duki so se bojevali proti de-
lavstvu na široki fronti. Med-
tem ko je trpelo multibilijonar-
je letalo na zbiru v avditoriju
stare Dukove univerze, je bilo
eno milijon proč aliati udarce
kladiiva neorganiziranih tenar-
skih delavcev, ki grade nov cam-
pus za univerzo. Ta bo stal
\$22,000,000.

Benjamin N. Duke je bil član
odborna zaupnikov Dukove št-
pendije, ki je odločeval americe
na Dukovi univerzi.

J. B. Duke, njegov starejši in
bogatejši brat, ki je umrl leta
1925, je zapustil osemdeset mi-
lijonov dolarjev za univerzo.

Tudi Benjamin, si je kot nje-
gov brat, nagrabil bogastvo s
strojem za izdelovanje cigaret.
Brata sta bila milijonarja in to-
bačna tovarnarja še leta 1880.
Ustanovila sta American Tobac-
co kompanijo leta 1890. Deset
let kasneje je ta kompanija po-
stala tobačni trust, v katerem
sta brata združila vse vplivne
konkurente.

Papež pride v Ligo narodov

Ko spet dobi svojo državo, bo
tudi on spadal med "narode".
Faktili delujejo na to.

Rim, 21. jan. — Iz zanesljivih
virov poročajo, da je želja fa-
šisti v vatikanskih krogov, da
pride papež čim prej v Ligo na-
rodov, posepila rešitev rimske-
ga vprašanja. Z rešitvijo tega
vprašanja dobi papež koček Ri-
ma, to je svoje bive posvetne
države, in kot tak bo imel pravo-
vico vprašati za vstop v Ligo
narodov. Ženska zbornica se ne
bo mogla braniti sprejetja pro-
nje, kajti pravila Lige se glase,
da vsaka država, ki ima dobro
definirane meje in stabilno vla-
do, lahko pristopi. Nova pape-
ška država bo imela določene
meje in Vatikan bo lahko trdil,
da papeževa vlada funkcionira
že približno 2000 let, torej je
stabilna!

Deklica zadeta od strele.

Los Angeles, Cal. — V nede-
lo so tukaj divjale hude elek-
trične nevihte. V dve hiši v
Santa Monica je tresla streha in
11-letna Louise Gritcher je bila
zadeta. Deklica se nahaja v kri-
tičnem položaju.

Gvatemalske čole v obupnem boju z vetači

Vlada ima 3000 mož v akcij v
petih rebelnih provincah.

Guatemala City, Guatemala,
21. jan. — Vsa republika Gvate-
mala je v vojnem stanju. Re-
volta se je razširila na pet pro-
vinc. Uradna poročila se glase,
da je vlada zaslela vse privatne
avtomobile in truke za vojaško
službo in poslala 3000 mož v pri-
sadete kraje. General Juan Pa-
dilla vodi lojalno armado proti
vetašem. Vlade čete so snoči
okupirale mesto Mazatenango.
Vodja vetašev Casada v Quetzal-
tengu je bil pozvan, da se po-
da do danes jutraj, če ne, bodo
vladni topovi in aeroplani bom-
bardirali mesto.

Druga vest se glasi, da je bil
eden vodilnih vetašev, polkovnik
Contreras, ubit v Mazatenan-
gu. Vlade čete so pri zavzetju
tega mesta ujele več rebelnih
častnikov, ki so bili takoj po
vojnem sodišču obsojeni na smrt
in ustreljeni. Vlade čete v
glavnem operirajo proti veta-
šem s aeroplani, iz katerih de-
žejo bombe na rebelna mesta.

Mlekaraka kriza

Zdravstveni komisar zahteva
sodnijsko akcijo. Raskače-
nost radi uničevanja mleka.

Chicago. — Čikaška mlekar-
ska kriza je postala akutna več-
raj, ko so razni javni oblastniki
podvelj akcijo proti farmarjem
v okolici, ki zahtevajo višjo ceno
za mleko in medtem uničujejo
na cestah mleko neodvisnih far-
marjev, ki se nečajo pridružiti
stavki. V šestih dneh, odkar
traja boj, so straše farmarjev
zasleli in izšile v snag ob cestah
preko 100,000 funtov mleka;
obenem so farmarji obdolženi
še drugih nasilnih činov. V so-
boto so farmarji začeli s novo
taktiko kot poročajo mlekarake
družbe. Okrog 30,000 funtov
mleka, ki so ga zasleli na cestah
okraja Lake (okolica Wauke-
gan), so pokvarili s tem, da so
vanj nalili petroleja ali gazoli-
na.

Dr. Arnold H. Kegel, zdrav-
stveni komisar, je v ponedeljek
pozival državno pravdnostvo, naj
takoj začne sodnijsko postopanje
proti farmarški organizaciji.
Dr. Kegel pravi, da so farmar-
ski stavkarji reducirali zalogo
mleka v Chicagu za 400,000
kvartov dnevno. Dalje pravi, da
bo treba vsa zaloga mleka, ki še
prihaja v mesto, preiskovati, ker
je nevarnost, da odjemalci dobe
pokvarjeno mleko.

Nobenih privilegijev za duhov-
ne, ki se podajo v Mahiki.

Mexico City, 21. jan. — Pre-
sident Fortes Gil je danes po-
ročal, da katoliški duhovni, ki
so vzeli orožje v roke proti vla-
di, se morajo podati na podlagi
letih pgojev kakor drugi vetači.
Da duhovni ni nobenih posebnih
privilegijev ali favorjev. — Da-
lje je Gil pojasnil, da njegova
odredba zvezni policiji glade ver-
skih sestankov velja samo za
družine v privatnih hišah. Ako
družina povabi duhovna v hišo
radi krsta, poroke, obhajila ali
drugih ceremonij, se to lahko
zgodí brez motenja. Ni pa do-
voljeno, da bi se sosedje in dru-
gi ljudje zbirali ob takih prili-
kah, kajti to je potem javno bo-
goslužje in duhoven zapade kaz-
ni, ako se ni prej registriral.

Dva ubita v avtomobilski ne-
sreči.

Redville, Mich., 21. jan. — Dva
potnika sta bila ubita, več dru-
gih pa je dobilo težke poškodbe,
ko je potniški bus na poti proti
Detroitu zadel ob neki telefon-
ski drog in se prevrnil.

Pet pomorščakov utonilo.

Colon, Panama, 21. jan. —
Dva ameriška mornarstva čolna
sta večraj trešila v tukašnjem
pristanišču in eden je utonil s
petimi pomorščaki vred.

ODLOK POVEČAL KONTRLO JE- KLARSKIH MEST

Jeklarski magnet ne bo da le
ekonomski gospodarji, ampak
tudi politični.

Pittsburgh, Pa. — Podjetniki
v Pennsylvaniji, posebno Jones
& Laughlin Steel korporacija je
izvojevala veliko smago, ko je
najvišje državno sodišče odloči-
lo, da je zakon proti puntu iza
let 1919 in 1921 veljaven.

Peter Muselin, Tom Zika in
Milan Rešetar bodo morali od-
služiti pet let pri trdem delu v
ječi, ker so hoteli organizirati
delavce politično v kompanij-
skem mestu Woodlawn, ki je
zdaj Aliquippa.

Ti delavci so bili delavni v de-
lavski (komunistični) stranki.
Aretrani so bili dne 11. novem-
bra leta 1926, ko je policija
udria v njih stanovanja in u-
vedla hišno preiskavo. Vsi tri-
je delavci so bili obtoženi punta-
nja. Dva sta bila zaposlena v
jeklarni, Muselin je bil pa bri-
vec. Dve obtožnici proti njima
sta bili zavrženi, na tretjo se je
vršila obravnava meseca junija
1927. Steve Radonovich je pri
obravnavi prišel, da je k njemu
prišel H. G. Mauk, kapitan "Se-
lesne in premogovne" policije v
podjetju Jones & Laughlin kom-
panije in mu ponudil državljans-
ke papirje, dobro delo v tovarni
in da njegova družina pride v
Ameriko iz stare domovine, ako
bo prišel proti obtožbenemu. Steve
je odklonil. Prišlo so bili vidi-
soma nasprotinski obtožbenec.

Porotniki so se zadržali le ne-
kak minut, pa so izrekli pravo-
rek. Bil je napravljen priziv na
višje sodišče, ki je opomnilo
Steve Braticha zaradi pomanj-
kanja dokazov.

Sirše vprašanje je to. Odkar
je bil ta trg inkorporiran se v
njem ne trpi človek, ki skuša or-
ganizirati jeklarske delavce. V
jeseni leta 1919 so pobojniki
sprejeli organizatorja organizaci-
cije Amalgamated Assn. of Iron,
Steel and Tin Workers in ga tako
pretepli, da je bil vesel, ko se je
zopet nazaj pripeljal v Pitts-
burgh. Jeklarska korporacija
laskuje več kot polovico hiš v
trgu. Njena vlada je bolj že-
lezna, odkar je najvišje sodišče
podalo svoj odlok. Pri zadnjih
volitvah je jeklarska korporaci-
ja napravila pod svojo kontrolo
tudi okrajne urade, tako da je
zdaj absolutni gospodar v trgu.

Razkol med ruskimi caristi.

Nice, Francija, 21. jan. —
"Bela organizacija" ruskih mo-
narhistov v Franciji, med kate-
rimi je na tisoče bivših plemičev
in oficirjev, bi rada izvolila no-
vega vrhovnega komandanta ru-
ske "odrešne armade" namesto
velikega kneza Nikolaja, ki je
umrl pred kratkim, toda caristi
se ne morejo zediniti. Zadnji
teden je bil izbran general A-
leksander Pavlovič Kutijapov, a
večina bivših oficirjev je proti
njemu. Velikega kneza Cirila
tudi ne marajo, ker se ni hotel
udeležiti pogrebnih ceremonij
za Nikolajem.

Delavci morajo podpirati dobro-
delne ustanove.

Washington, D. C. — Na de-
lavce, ki delajo v raznih podjet-
jih v distriktu, je bil storjen
pritisk, da vsak delavec ali de-
lavka daruje mezo enega
dne za razne dobrotelne ustanó-
ve. V vsakem podjetju je dolo-
čena oseba, ki gleda na to, da
bo vsak delavec oddal svoj de-
lež, kot je določeno v programu.
Tako postopanje z delavci, iz-
med katerih jih je mnogo, ki
prejemajo le \$4 dnevne mezde,
prikljše nazaj razmere, ki so
odstajale za časa vojne, ko se
je skušalo iz delavcev iztisniti
denar v vsakovrstne svrhe.

Masne aretacije v Chi- cagu

Policija prišla do 3000 osum-
ljenecv po silnem valu ropov
in roparskih umorov v mestu,

Chicago. — Zadnji teden je
bilo v Chicagu izvršenih čez sto
ropov, tekom katerih so bile štiri
osebe umorjene in pol ducata
ranjenih. Višek roparskega
karnevala je bil v soboto, ko sta
bili napadeni dve banki in cela
vrsta pisarn raznih družb, kjer
so pripravili denar za zplačva-
nje delavcev ob koncu tedna.
Roparji so odnesli skupaj čez
\$100,000 plena.

V nedeljo je policijski komi-
sar Russell odredil apsošen po-
licijski naval na vse znane be-
znice, hotele in druge prostore v
mestu, kjer se navadno zbirajo
ljudje "iz nižin". V teku več-
era do polnoči so policijske čete
prignale na postaje 2694 oseb,
brez malega same moške. Proti
jutru in v ponedeljek predpoldno
je število aretiranih preseglo
3000. Vsi postajni zaporí po
mestu so bili natlačeni jetnikov.
Seveda so v tem številu večina
ma brezposelni reveži, ki nimajo
nobenih zvez s ropi, toda poli-
cija pravi, da je med njimi mno-
go karakterjev, ki so znani kri-
minalci.

Komisar Russell zahteva, da
se čikaška policijska armada po-
veča za tisoč mož.

Afghanistan posep- ljen na tri dele

Prisilni banditskega kralja so
tudi kavnja med seboj. Vsa
država v haosu.

Taškent, Persija, 21. jan. —
Verska revolucija in protirevo-
lucija v Afghanistanu je še v
polnem teku. Kakor je danes
razvideti iz poročil, ki prihaja-
jo čez mejo, je Afghanistan raz-
deljen na tri dele in vsak del
ima svojega kralja. Amanullah
organizira novo armado v Ka-
handerju. Njegov brat Inaja-
tullah je baje s njim, toda go-
tovi rodovi hočejo samo njega
za kralja. Bivši roparski pogla-
var in še prej vodnosilec Bača
Sakao je na krmilu v Kabulu.

Najnovejša vest sporoča, da
je tudi Sakao v smoli. Gotovo
število njegovih pristavev se je
spuntalo proti njemu, ker jim
ni pustil ropati in pleniti v Ka-
bulu. Sakao je toliko previden,
da se neče zamieriti inozemcem,
posebno Angličem, zato vzdrži-
je red in mir v Kabulu. Goto-
ve rebeine čete se bližajo Kabu-
lu, da strmoglavijo bandita in
postavijo novega kralja.

Izgredi med komunisti in
socialisti v Rigi.

Riga, 21. jan. — Večraj so bi-
le tukaj velike demonstracije so-
cialistov proti brezposelnosti.
Več kot 10,000 delavcev je kora-
lo po mestu in zaključilo de-
monstracije z velikim javnim
shodom. Komunisti, katerim ni
bilo dovoljeno korakati v soci-
alističnih vrstah, so napadli shod
in ranili tri socialistične poslan-
ce. Na višku izgrediv je prišla
policija in razpršila vse zboro-
valce.

Uprava sanitarnega distrikta v
preiskavi.

Chicago. — Howard W. El-
more, predsednik sanitarnega
distrikta, je pozvan kot ena prv-
ih prič na zaslihanje pred po-
sebno veleporoto, ki je uvedla
preiskavo v delovanje uprave sa-
nitarnega distrikta. Frank J.
Loesch, prvi pomočni državni
pravdnik, je glavni prosekutor.
Dosedanja preiskava je ugo-
točila, da je bilo več poslancev
državne legislature na plačilni
listi sanitarnega distrikta. V
preteklem letu so bile porablje-
ne velike vsote denarja za volil-
no kampanjo in oglaševanje raz-
nih kandidatov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Ciero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31-1928) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da va mje s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ MILOŠČINA?—ZAKAJ NE DOLŽNOST?

Kapitalistična človeška družba kaznuje male nedolžne otroke za grehe staršev.

Mala tragedija, ki se je dogodila v revni irski delavski družini, prikazuje, da sedanja kapitalistična človeška družba nima prav nič ali pa prav malo človeškega na sebi.

V mali sobi v drugem nadstropju hiše, ki je njeno zunanje lice kaže, da v nji prebivajo siromaki, je mlada, pet in dvajset let stara mati s svojimi štirimi malimi in sestradanimi otroki. Tujcu, ki vstopi v sobo, zazija nasproti velika beda. V stanovanju ni živeža, premoga, tople obleke in ne denarja. Primanjkanje vsega tega je povzročilo, da je malo dete umrlo zaradi silnega trpljenja in pomanjkanja. Bilo je v torek minolega tedna, ko je mali plavalasi in modrooki Johnnie zaspal za vedno v silnem mrazu, ki je obiskal Chicago.

Siromašna družina—od devet mesecev starega deteta do šest let starega sinčka in matere—se je zbrala okoli malenčka in ga poljubovala. "O, mama, kako mrzel je Johnnie," je vzkliknil petletni Frankie, ko je malenčku pritisnil poljub na čelo. Materi je kanila solza iz oči in si delala pot po licu, razoranem od tuge in trpljenja.

Kaj pa je družina zagrešila tako strašnega, da je bilo dve leti staro dete obsojeno na mučeniško smrt?

Frank Cavanaugh, bivši pomorščak v vojnem času in soprogo ubožne matere, se je sprl z njo in jo udaril v prepiru. Njegova soproga je zaprisegla tralico in Franka so odgnali na sodišče, ki ga je obsodilo—o ironija—na dve sto dolarjev denarne globe. Frank ni mogel plačati denarne globe in odgnali so ga v pobiljševalnico, da tam odsluži dve sto dolarjev denarne globe po petdeset centov na dan.

Dolžnost bogatega okraja Cook, v katerem se nahaja Chicago, je bila, skrbeti za družino, dokler je oče v pobiljševalnici.

Okraj je seveda pozabil na svojo dolžnost, ko je bilo treba skrbeti za družino, kateri je justica vzela očeta in ga poslala v pobiljševalnico.

Miloščinske družbe so tudi pozabile na siromašno mater. Prišel je okoli zastopnik Človekoljubne družbe in rekel siromašni materi, da naj si poišče delo. "Ako vas ne najdem pri prihodnjem obisku delati, tedaj vam bomo pobrali otroke," je zastopnik Človekoljubne družbe svaril prestrašeno in siromašno mater. "Imejte otroke ves dan v postelji, sami si pa poiščite delo," je rekel zastopnik Človekoljubne družbe in odšel.

Mlada mati je bila prestrašena. Po njeni glavi je rojilo, da ji vzamejo otroke, ako ne dobi dela. In katera mati bi kar menila, da si dala pobrati svoje otroke?

Drugo jutro je bilo izredno mraz, da je škripalo pod nogami. Mati je bila zgodaj na nogah. Najstarejšemu sinčku je naročila, da naj ostanejo pod odejo v postelji. Nato je odšla iskat delo.

Čikaški mraz je strupen. Kdo ga ne pozna, kadar piha zapad ali pa severozapad pozimi in je kdaj pozimi bival v Chicago? Ta mraz prodira skozi stene, obleko odejo in zbada do kosti, ako ni v sobi zakurjene peči.

Po treh urah se je mati vrnila od iskanja dela. Našla je Johnnieja umirajočega od mraza in prestanega trpljenja. Dr. Thomas Hughes je dete oživel. Napisal je tudi recept. Mati je telefonirala na dobrotvorno družbo, da ji dajo zdravila. Odgovorili so ji, naj se zgleda prihodnji dan. Dete je umrlo.

Taka je tragedija siromašne delavske družine v kapitalistični človeški družbi, ki se baha z bogastvom, civilizacijo in krščansko usmiljenostjo.

Zgodovina ne navaja enega slučaja, da so otroci Indijancev trpeli mraz in lakoto, dokler je bil košček drv in živeža v indijanskem selu.

Kdo je bil pravzaprav kaznovan? Oče, ki je pretepel mater in bil poslan v pobiljševalnico, v kateri je pozimi toplo in se trikrat na dan deli jed, ali mali dvaletni Johnnie, ki je stradal in prežal, dokler ni temu trpljenju podlegel? Kaj ne, to je pravica, kakeršna se deli v kapitalistični človeški družbi in ki ima svoj izvor v strašnem nauku manchesterskega liberalizma, ki je obenem tudi oče kapitalizma in ki se da povedati z besedami: "Svobodna igra sil."

VESTI IZ NASELBIN

V rudnikih leta 1907.

Milwaukee, Wis. — Leta 1906 v mesecu maju sem se bil preselil iz Eveletha, na Chisholm, Minn., kjer so takrat obratovali, že štiri nove, pet so jih pa pripravljeni za obrat. Delo sem dobil v Shenanga rudniku, v katerem je bilo uposlenih okrog 200 rudarjev. Zaslужek je bil odvisen od "mazanja", to je, kakor si je posameznik znal kupiti boljše delo od rovskega kapetana: več je zaslužil in tudi mu ni bilo treba težko delati. Rudarji so delali "prisiljen kontrakt" in štirje so bili v enem prostoru, in sicer dva podnevu, dva ponoči.

Kapitanu je dal vsak, ki je dobil od njega delo, po \$10 na mesec. To mesečnino so imenovali "cigar present". Nekateri so dali še celo več, drugi pa manj. Tisti, ki so dali \$10, so prejeli plače od \$50 do \$70, tisti, ki so plačali več, so navadno prejeli od \$60 do \$80, in tretji, ki so plačali manj, so seveda prejeli manj zaslужka. Rudarji so bili očitno zadovoljni s takšnim sistemom in zdelo se jim je, da prejema velika plača.

Ko sem pričel delati v omenjenem rudniku, mi pač ni bilo znano, da je treba delo kupovati, pa je prišel sam kapetan v moj prostor in me vprašal, če mu bom dal kaj "presenta". Dobro sem se zavedal, kaj to pomeni. Rekel sem, da nimam denarja in pustil me je pri miru — do prihodnjega plačilnega dne.

Spet me je začel siliti, naj kaj dam "za cigare". Zavedal sem se, da je sramotno za poštnega delavca, če si kupuje delo in plačo, pa sem dejal, da ne dam nič. Posledica temu je bila, da mi je dal takšen prostor, v katerem ni bilo mogoče delati in tako sem bil pripravljen pobrati šila in kopita iz rudnika.

Dobil sem bil delo pri Oliver Mining kompaniji. Tam sicer ni bilo "v modi", da si bi delavec kupoval delo in nazaj vračal za meso kapetanu, a kljub temu ni akodilo, če se je delavec pogostoma sestajal v raznih salunih s kapetanom in bosom, tudi ni akodilo, če je ta ali oni od časa do časa povabil na svoj dom kapetana ali bosa, in sicer v hišo, kjer so imeli več vrst pišace, pa lepa dekleta. Rudarji, ki se je tako ravnal, po tem neprijetnem pravcu, se mu ni bilo treba bati, da bo ob delo, četudi je bil slab delavec. Plačan je bil seveda dobro. Največ so tako ravnali samski rudarji, oženjeni so bili redki, a vseno so bili tudi oženjeni tako navajeni.

Za omenjeno kompanijo sem delal več let in sem bil zadovoljen, ker sem imel stalno delo. Spominjam se na finančno krizo, ki je nastala leta 1907, takoj po minnesotski stavki, ki se je pričela meseca julija pod vodstvom Western Federation of Miners. Takrat je bila prava zmešnjava. Stavka je bila proglašena, ne da bi bili rudarji organizirani. Radi tega dejstva ni kompanija vzela stavke resnim, ker je pač vedela, da niso rudarji organizirani in kot taki ne morejo dolgo trajati.

Teden dni je stavka potekala precej mirno in je bila efektivna, kajti rovi so morali ustaviti obrat. Potem so rudarji 80% pristopili k omenjeni Federaciji. Kompanije so tako sprevideli, da je treba usmeriti kopja proti rudarjem in najele so veliko število puškarjev ali deputiserfov. In le-ti so imeli svoj glavni stan prav pred mojim stanovanjem, valed česar mi je bilo lahko opazovati njih delovanja. Nantani so se v šotorih, ki jih je bila jeklarška družba postavila in jim prekrbela tudi živež. Puškarji so imeli nalogo, čuvati akabe. Patrolirali so ravno pred mojim stanovanjem vsako jutro in vsak večer s puškami na ramah. Pašili so, da niso prišli akabe v dotiko s stavkarji, ker bi jih zadnji pregovorili in pridobili za stavko.

Nekoga večera se je odigrala pravcata buna. Videli sem na svoji oči Frank Jagra, kateri je takrat stanoval pri meni, ki je pričel odgovarjati puškarje, kateri so ga pograbili, da ga odložijo v zapor. Pri tem so prihiteli drugi stavkarji Jagra na pomoč in sledila je mala vojna.

Nekoga večera se je odigrala pravcata buna. Videli sem na svoji oči Frank Jagra, kateri je takrat stanoval pri meni, ki je pričel odgovarjati puškarje, kateri so ga pograbili, da ga odložijo v zapor. Pri tem so prihiteli drugi stavkarji Jagra na pomoč in sledila je mala vojna.

Nekoga večera se je odigrala pravcata buna. Videli sem na svoji oči Frank Jagra, kateri je takrat stanoval pri meni, ki je pričel odgovarjati puškarje, kateri so ga pograbili, da ga odložijo v zapor. Pri tem so prihiteli drugi stavkarji Jagra na pomoč in sledila je mala vojna.

Iz katere se je izmuzal Jager in utekel ter bežal, kar so ga noče nesle. Puškarji so streljali za njim, pa Jager je bil hiter in spreten. Skril se je za neko bližnjo drvarnico. Slediti se mu niso upali, ker so se bali, da dobe nekoliko svinca v glave, pa so začeli norce briti sami med seboj in iz prebivalcev kempe. To se je zgodilo ravno pred mojim v Matija Grahkovo hišo, kateri sta si stali nasproti ob cesti. Puškarji so namerili cesti na Grahkovo hišo, kar je seveda Grahke opazil in se razburil, pograbil je dvocevko, stopil pred hišo in nameril na puškarje, kateri so skočili nanj in mu vzele puško. Neki puškar je ustrelil iz samokresu in kroglica je prodrla v hišo. Grahka so a-retirali. Spustili so ga kmalu pod gotovo varščino.

Stavka je trajala okrog dva meseca, nakar smo se porazili in vrnili na delo. Nikdar mi ne gre iz spomina dogodek, ko smo se nekega jutra zbrali vsi stavkarji in paradiirali od rudnika do rudnika. Takrat družba še ni imela puškarjev, pač pa je naglo obožila svoje uradnike, ki so čakali na meji družbinega posestva ter namerili puške na nas. Vsa parada se je začela, nekateri pa so pričeli vpiti, da kaj se bomo bali: "Naprej, fantje! Ne nazaj!" Parada se je vrnila v delavsko dvorano.

Se smo imeli par dogodkov pozneje, nato so se nekateri pričeli vračati na delo in tako smo bili prisiljeni podati se. Takrat še ni bilo odprtih rudnikov in družbe so uposile mnogo rudarjev. Dobro se je delalo do konca leta 1907, januarja leta 1908 pa se je obrnilo. Ponočno delo so ustavili in na dnevnam pa so reducirali število rudarjev, da jih je ostalo na delu še samo ena tretjina. Mnogo rudarjev je ostalo brez dela od šest pa tudi več mesecev.

Joseph Ule.

Mala cerkva v Barbertonu

Barberton, O. — Priloženo

vam pošiljam okrožnico, katero je barbertonski dušni pastir razposlal svojim ovčicam. Lahko jo objavite v "Prosveti", saj je zanimiva. Citateli bodo videli, kako slabo nese dušopastirski business v tem kraju: (Smeha je vredno — marsikdo se bo smejal kakor sem se jaz, ko sem okrožnico čital — kako Bombach pesti svoje farane in jih "špika", ker se malo ali nič ne zmenijo za njegove "kovertice". Ovčica, kateri je poslal to okrožnico, se najbrž ne bo več pustila striti.—Poročevalec.

Vsebinska okrožnica je tale:

Župni Urad, 18. dec., 1928. "Gentlemen in Gospo Faranje:— Zda, ko sem se enkrat navadil, Vam bom pa kar večkrat pisal. Danes prilagam to-le pisemce nedeljskim koverticam, katere je treba zopet razstati. Eden ali drugi bo skop gotovo vzkliknil: "Prmarja, še spet koverte. Ta človek pa ne zna drugega talat, kot samo koverte." Well, pomagaj si človek, če si moreš. Jaz bi rajši razposlal Vam kešine, kakor te večne prošnje. ... Ampak, vsem, enkrat se bom pa res usedel in Vam poslal okrožnico brez kovert; za enkrat mi pa morate še oprostiti. Ker, nekaterim so nedeljske kovertice še pošle, drugi ste jih bili v peč zagnali, tretji ste jih poragubili, ostali ste jih pa porinili v kakšen kot, kjer se še celo leto nad njimi mašči kakšen prav debel pajk ter svojo družinico v njih v miru vžiga. Kako pa vse to vem? Takole! ... Lanako leto sem razdelil 451 pakelčkov; iz teh je bilo vrnjenih 1980 nedeljske redkimi izjemami 150 kovertice; 125 numer pa ni bilo NIKDAR videti ni ENKRAT skoli celo leto. ... Torej, v cerkev niso prišle. ... Niti tistih 150 se ni posladlo, da bi se za pakelčke stroški pokrilo. In pri tem naj Vas opozorim na dejstvo, da niso bile te kovertice poslane luterijskim ljudem; tu di ne tistim, ki nečesto stika imeti s faro; ampak samo VPISANIM FARANOM in PARANKAM, ki pravijo, da verjejo in da vedo, kako je vsaj vsaših vera in cerkev in fara potrebna; takim ki direktno priznajo, da bojo potrebovali zamenave sv. cerkve; ki bojo v naslednjem ali pa drugem bolezni kileali duhovnika in ki pogostoma na ves glas zahtevajo, da naj jim duhovnik kar na pragu čepi, ko jih Bog malo potiplje. ... Ja ... seveda ... krstili se mora vsecega ... poročiti tudi ... in pa še pokopat z vsemi častmi kakor kakšnega kardinala, pa magari če se je poprej norca delal iz tistih, ki so fare podpirali, ali pa se skrilval, ko je bilo treba pomagati pri vzdrževanju skupne šolnice mavalice nečestim opominom in prošnjam ...

Rev. A. Bombach, župnik.

Igra in veselica.

Canonsburg, Pa. — Ker se že veseli predpristni čas bliža h koncu in ker ni bilo v tem času veliko prireditve v naši naselbini, se pa sedaj toliko bolj tukajšnja razna podporna in dramska društva trudijo, da izkoristijo ta čas za razne prireditve. Društvo JSKJ bo priredilo dne 26. jan. maškerašno veselico, na kateri bodo tri maske dobile krasna darila. Pričakujemo mnogobrojno udeležbo.

Dramsko društvo "Soča" se tudi prav pridno vadi za igro "Davek na samce," katero vprižori dne 9. feb. To je burka v treh dejanjih, katere bo občinstvu nudila mnogo smeha.

Rojaki, ne zamudite teh prireditve!—John Koklich.

Popravek.

San Francisco, Calif. — V mojem zadnjem dopisu, ki je bil priložen v Prosveti dne 16. januarja, t. l. se mi je vrnila napaka pri datumu naše skupne maškerašne veselice, ki se bo vršila dne 27. januarja in ne 3. feb., kakor sem pomotoma poročal.—A. Leksan.

Ivan Maček:

OPAZOVANJA

Ubogi kralj!

Kralj Amanullah ni več kralj. Škoda! Čudno, kajne, da ga je škoda!

V splošnem so kralji danes preživetje blago. Večinoma, kar se tiče Evrope, jih trpe še iz navade in za ornamenat — pa tudi iz hudobije. Ljudje, ki odločujejo, so navadno zločesti in ljubosumni, posebno če so ti ljudje vojaški generali; ti ljudje imajo kralja za karto v rokavu. Taki kralji so le cunja, s katero razni čofani falotje brišejo svojo nesnago.

Taki kraljevi seveda ni škoda, kadar odrinejo v Svico, na Rivi-jero ali v Krtarjio. Nihče, razen idiotov, se ne joka za njimi.

Amanullah je bil izjema. On je kraljeval drhali kozjih pastirjev v visokem hribovju srednje Azije. V Aziji so kralji in drugi potentati še v velikih čislh. Tam so še potrebni. V azijskih jezikih ne poznajo besede "svoboda." Vsak vladar tamkaj mora biti absolutist in vsak dan se mora lagati, da reprezentira Boga ali bogove, če hoče, da se mu bodo ljudje klanjali kot je treba.

Amanullah ni bogve kako prebrisana glava, ima pa oko za lepe reči. Če bi bil rojen v Ameriki, bi bil vsakokrat agent za kosmetiko ali k večjemu substitut film-ske igralca. Ker je bil rojen v Afghanistanu, je bil kralj. To ni bila njegova krivda. Če bi bil ostal doma med svojimi kozjarji, bi bilo vse dobro; živel bi bil še nadalje v veri, da ni lepšega kralja na svetu kot so njegovi hribi in ni lepših ljudi kot so njegovi

bradati podaniki in v žakije

šite podanice.

Toda kralj je šel lani v Evropo — in tedaj je videl, kako je motil v svoji veri. Veliko lepih in boljših reči je po svetu kar je doma sploh lepega, to kralj vrniti se je domov s spom, da mora dvigniti svoje bratce na višino evropske lepote in kulture. Može se morajo riniti in zamenjati kozjo kožo s suknjom, ženske se morajo galiti in deliti vse pravice z ženskimi, duhovni se morajo uminiti iz politike — Amanullah je bil v Jugoslaviji! — in na mora iti v šolo, da se česa nauči.

Junaški aklep, ali alaj, bami, Amanullah je morajo dejstvo, da prasiček ostane pri sebi, čeprav mu privežeš svilo, ne kravato pod rilem! Veli Kemal paša, ki na isti način gdi in pili Turke, dela počasi, ko leto nekaj, pa gre — in sigurno gre, je v vsakem mesdobavl strojnici in aeroplanov bombami na razpolago. Na v to je Amanullah pozabil in je strelil vse reforme kar naenkrat kozjarji so pa ustrelili nazaj kralj je zletel s prestola. Škoda!

Amanullah naj gre v Ameriko. Tu dobi dobro plačano službo vaudevillu. Svoje gorjaje, svetlo verjamejo, da se kozjo posuši mleko, če ne bodo njihove žene zašite v žakljih in če oni bodo nosili črne brade, pa pust, da jim vlada fanatik, katerem pravijo, da je bil bledit. Kosmat bandit se kozjarji priče. Drugega niso vredni. Kdor ni dober hrib, sploh more biti kralj v Aziji. Če z in ni lepših ljudi kot so njegovi let bo morda boljše.

Konzultacije na dvoru

(Izvirno.)

Beograd, 4. jan. 1929.

Včeraj so pričele na dvoru konzultacije predstavnikov posameznih strank in parlamentarnih klubov. Značilno smatrajo dejstvo, da je bil prvi pozvan na dvor predsednik radikalne stranke: Aca Stanojević, ki je parlamentarec, in šele za njim je bil pozvan Velja Vukičević, predstavnik parlamentarnega kluba radikalne stranke.

Stanojević je bil sinoči v avdienci nad eno uro. V svojem razgovoru s kraljem je odločno branil tezo, da je za vsako ceno potreben razpust Narodne skupščine in razpis novih volitev, ker bi se le tako lahko prišlo do sporazuma z opozicijo.

Vukičević pa je v svoji avdienci predlagal kralju, naj bi za sedaj še ne razpisali volitev, ker da ni povišja za razpust narodne skupščine in se lahko iz njenih vrst sestavi delovna vlada. Tudi, je dejal Vukičević, bi se za časa volitev utegnili razviti močna agitacija, ki bi lahko škodovala državnim in narodnim interesom.

Oba ta dva nasprotnika, dasi predstavnika iste stranke, bosta ponovno sprejeta v avdienco, ko bo krona zaslala še mnenja obeh vodij opozicije.

Včeraj namreč sta oba predstavnika kmečko-demokratske koalicije dobila brzojavna povelja, naj prideta h kralju v avdienco. Brzojavka, ki jo je dobil vodja radikalne stranke dr. Vladimir Maček, se glasi:

"Gospod doktor Maček, predjednik KDK v Zagrebu. Po predlogu predsednika Narodne skupščine, da se po sprejetju vladine ostavke zaslajo predstavniki političnih strank in parlamentarnih skupin mi je ukazal Nj. Vel. kralj, da Vas zaprosim, da izvolite priti v avdienco dne 4. t. m. ob 11. uri dopoldne. Minister dvora Dragomir Janković."

Brezposelnost v decembru.

Washington, D. C. — Zvezni uposlevalni biro je te dni izdal poročilo, v katerem je rečeno, da je zaposlenost v raznih industrijah v mesecu decembru bila nižja kot v prejšnjih mesecih.

Samomor radi brezposelnosti.

Chicago. — George Baker, star 45 let, si je v nedeljo končal življenje s plinom. Vzrok samomora je bila brezposelnost.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Glencoe, O. — A. P. — Silvest vest so prinesli skoro vsi poročila, da smo o stvari še poročali na kratko. Pošljite kaj drugo, kar bi zanimalo naše čitatele in v zvezeljem bomo priobčili, bo informativno in v splošno zanimivo.—Pozdrav!

Naročite Mladinski list najboljši mesečnik za vsako mladino!

počiljajo linij Prosveta.

Janko Telban:

Sanje gospoda Poklukarja

"Kako pa kaj stojite s sv. očetom?"

"Dobro. Včasih se malo skregamo, pa se kmalu zopet pobotamo. Mož je precej star in ima malo smisla za moderno znanost. Tako ob zadnji telovadbi naših telovadkin. Zakaj bi ženska ne nosila kratkih kril in odrezanih las? Saj nismo več v starem veku. Puška ji dobro pristojna, ker naše geslo je: 'Nož v zobeh in granate v rokah,' saj smo najmiroljubnejša država v Evropi."

"Kakšno pa je vaše mnenje o Jugoslaviji?"

"Z njo živimo v dobrih in prijateljskih razmerah. Ako bi nam odstopila še Dalmacija in del Slovenije do Zidanega mosta, bi nič ne kalilo dobrega razmerja. Samoobsebi se razume, da bi potem zahtevali tudi Črnogorje. Pa ti ljudje so trmoglavci, nočejo, pa nočejo naše kulture, katero je Albanija sprejela z odprtimi rokami."

"So vas volitve v nemški državni zbor presenetile?"

"Nisem upal na porast levece, ljubše bi mi bilo, da bi zmigala desnica, ker ti preklicani socialisti vedno trdijo, da imajo z mano poravnati stare račune."

"Kako pa kaj stojite v Tripolisu?"

"Tam so pa zelo nesramni ljudje ti Afrikanci. Ne pustijo nam v deželo, pa ne. A mi moramo. V desetih letih bodo rodile naše žene in dekleta — štirideset milijonov fabistov in mi moramo temu naraščanju pripraviti dovolj zemlje."

"Kako je pa res s temi rojstvi?"

"Za vsakega novorojenčka se dobi dve liri. Vsaka žena in dekle se mora podvreči tej tekmi, drugače jo zapremo. Ako vas je volja, vas priporočim, ker bi bilo škoda, da bi Italija ne imela potomca tako slavnega letalca. Ko se boste vračali iz Amerike, pridite po nagrado."

"Ne gre več, v zraku sem si prehladil želodec."

"Kakšna škoda?"

"Toda, dragi prijatelj. Moji posli me kličejo. Povabil bi vas na kosilo, pa nam je ravno danes zmanjkalo makaronov, polente pa tako vem, da ne jeste. Želim vam srečno pot in obilo uspeha, pozdravite mi Kellogga, ki je moj dober prijatelj."

"Srečna hvala za razgovor, visokost, želim vam zdravlja, samo ne hodite sedaj spomladi na prosto, lahko dobite španako."

"Hvala in na svidenje."

Kako prijazen in odkritosten gospod, si je mislil gospod Poklukar, ko je odhajal iz palače.

In vendar vedo ljudje o njem toliko slabega povedati. Kako hudoben je svet.

"Pa papeža ima rad. Ja dobri kristjan pa ne bi ljubil sv. očeta. Saj je vendar gospodar čez peklo, vice in nebesa, dušo in telo — samo čez dušo sem hotel reči, je nadaljeval naš junak samogovor."

"Samo ti mehiškanski revolucionarji preganjajo nedolžne katoliške ovčice. To povem prav par gorških predsedniku Coolidgeju, zakaj ne intervenira z ameriško vojsko."

Tako govoreč sam s seboj se je vsedel v letalo in se napotil pred vatikanaka vrata, kjer je zahteval dostop do sv. očeta. Bradati častnik švicarske garde ga zavrne, češ, da mora vložiti 14 dni preje kolikavno prošnjo. Toda to ni zmotilo drznega letalca, zavrti se, vzdigne v zrak nad cerkev sv. Petra, ter se spusti čez obzidje naravnost na vatikanaki vrt.

Letalo pristane na firmen parku oranžnih drevesčev, ravno pred ribnikom. Tu zagleda naš junak živo postavno, zavito v škrlat, ki meče drobtine kruha ribam. Sapa mu zastane — sv. oče.

Glavnik zleti na tla in grobnik s božje poti milanskega doma se plaz po kolenih, ter poljubi zarčni biser na svilenih čevljih.

"Odpustite, svetlost, grešniku vlomniku, ki se je drznil v vaši motili v svetem opravilu. Vaše

neskončna dobrotljivost naj mi izpolni samo eno željo in blagoslovi nevernega sina, da se drzno podjetje posreči."

"Odkod prihajaš, moj sin, in kam te vodi pot?"

"Tam daleč iz dežele Kranjske letim čez ocean v Ameriko."

"Poslanec milnega slovenskega naroda. Povej, ali so še vaši sinovi in hčere svesti sv. katoliški cerkvi?"

"Vai do zadnjega."

"To je lepo. Veliko prepoved zija ob strmi poti in vabljiva je naslada pregrehe. Toda narod vzgojen v katoliški morali, pod vodstvom moč in božjih pastirjev bo premagal vse ovire, ter ostal zvest Rimu in nebesom. Cvet vaših nedolžnih devic in izobrazba kmečkega ljudstva vaše prekrasne domovine bodo zmogale nad peklenimskim sovražnikom, ki ruje proti nezlomljivi akali sv. Petra. Vatani in pojdi po poti, ki si jo začrtal, naj bodo blagoslovljena vsa tvoja dela. Rad ustrežem tvoji želji. Nisi oliko miru čez morje in sporočim svojim otrokom tam v novi domovini — naj se pomirijo in spoštujejo božje namestnike, ker po njih bo prišla sreča in odrešenje za cel svet."

S še enkratno lahkoto je blagoslovljeno letalo zapeljalo, obkrožilo sv. mesto in se poslovilo od večnega Rima. Gospod Poklukar je postal vroče.

"Ali sem že v Afriki," in vzkliknil sam pri sebi, "da je tako toplo?"

Ko je pogledal na "special karto," kurje vsaj, je spoznal, da leti nad deželo večne revolucije, nad vročo Španijo.

"La Paloma! Bela golobica!" Južni vetrovi, južne kulture, Palme, granate, oranže, Alava, Valencija, Andaluzija, Estramadura, Muroja in druge pokrajine. Bikove borbe, arene in vroči poljubi Španjolk. Težko vino in teška glava. Stari spomeniki nekdanjega bogastva in raztrgani berači — kavalirji.

Mi se ne bomo predolgo mudili v Španiji, ampak to pripomni, da se je gospod Poklukar ustavil v Barceloni, kjer je diktatorju Primo de Riveru častikal mladi nevesti in v arcu želel, da ga Španci kmalu pošljejo na otok Sv. Helene. Povabljen je bil tudi k slavnosti, ko je Primo de Rivera pripel na junaška praa kraljice visoko odlikovanje za kakšne čednosti — kronika ne belee.

Potem pa se je vspel v zračne višave in dal slovo Evropi. Toda človek obrača, Bog obrne. Od zahoda so začeli pihati močni vetrovi in letalo je zaneslo proti Gibraltarju. Ker pa so v trdnjavi ravno poskušali pred razoroževalno komisijsko dušva narodov najnovejši top "kanon," je bil prehod čez gibraltarski zaliv nemogoč.

Letalo je pristalo in ko so čez dve uri dali z rednimi sestavami znamenje, da je prehod prost, se je za našega letalca začela nova epizoda.

Pred njim se je odprlo sinje široko morje. Zidinja suha zemlja se je izgubila tam na vzhodu in letalo je plulo visoko med nebom in vodo. Ure so hitele in tam od juga so začeli pihati močni vetrovi, ki so vodili s seboj velikanake oblake, kateri so se izpreminjali v velike črne pošasti, zdaj v gore, zdaj v nepregledne meglene puščave.

Deset, dvajset ur je že brnel propeler čez morje, ki je izginilo v megli. Poklukarja je začelo zebati in močnejše se je zavil v plašč. Krčevito je držal za krmi, ki mu je hotelo uiti iz rok, močni vetrovi so metali letalo sem in tja.

Zabljano je in treščilo. Letalo je padlo deset metrov globlje. Gospod Poklukar se je prekrilal. "Jezus, Marija in sv. Jožef!" Vedno težje je bilo letalo, na krilih se je napravlil led in zastava vseh devic je zmrla.

Se petdeset metrov nad morjem, vedno nižje, da so se valovi zadevali ob rob letala, ki se je zdelo, da vsaki čas pristane na razburkanih valovih, kateri ga objamejo za večno v svoj mrzli objem.

Gospodu Poklukarju so začeli vstajati lasje, arce je bilo 500 krat v minuti, pod njim se je odpiralo peklo, vrtele se mu je v glavi in je plesalo krog njega.

Močan veter je zagrabil letalo, dešno krilo se je vzdignilo v

zrak, začel se je sredi hrušca in bobnenja obupajoč klic:

"Jezus, Marija..."

Tedaj je nekaj težkega padlo z letala v morje, letalo pa je z bliskovito brzino šinilo kvilsku.

"Pa, kaj je bilo to?"

Morda gospod Poklukar, najdrznejši vseh letalcev

Ni mu bila še namenjena smrt. Ko se je letalo nagnilo, je sod z ljutomerčanom zgubil ravnotežje, ter se ločil od našega prijatelja, padel je, padel naravnost v razburkane valove morja, iz katerih je pogledalo velikanako žrelo morskega soma in žlahtna kapljica je zletela v velikanaki trebuh morskara pošasti, kjer je za vedno skrita pred ostrimi pogledi amerikalških prohibicijskih agentov. Letalo, olajšano mokre teže, pa se je dvignilo nad oblake in sonce je raztopilo led na krilih.

V višavini 6000 metrov je kazal toplomer 8 stopinj nad ničlo in jasno nebo je dihlo pomlad. Tam doli so pa švigali bliski sem in tja, se penilo morje, da so sive pene bežale na vse strani, kakor začarani svetovi.

Počasi je začelo sonce lesti za oblake in po vsestranju je začel padati mrak. Prve zvezde so začemale na jasnem nebu.

"Dobro bi bilo iti spat," je govoril gospod Poklukar, sam s seboj.

Letalo je letalo z neznanako silo, tam v dalji pa se je prikazala temna visoka stena.

Gospod Poklukar je pogledal na "special karto" kurje vsaj. 366 meridian. To je gotovo Mt. Everest. 7000 m nad morjem. Letalo je šinilo navzgor, ter pristalo v višini 6500 m na planoti, katero je obkrožal stoletni temni gozd.

Udobno si je pripravil naš junak ležišče na mehki podlagi, razložil po naravni mizi skromno večerjo.

"Grom in strela! Kje je pa ljutomerčan?"

Seš, sedaj je opazil bridko izgubo, ki ga je ganila do solz, kakor bi izgubil dragega prijatelja.

Topli jug je zapihal in lahko je šumjal hladni studenec, da so v sanjavi noči našemu trudnemu popotniku zlezle skupaj oči.

(Dolje prihodnja.)

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL

Kadar pošljete listu Prosveta kakorikoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v plamu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno celo vrsto pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za žlane in za neznanih imen in drugih stvari, je žlane. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati, ali hočete imeti plačan oglas ali

samo navadno časnikarstvo. Tudi v takem slučaju se navadno vest, naredi bolj na kratke in se povzamejši del. Če pa naravno naj bo plačan oglas, priobči vse, kar zahtevate, tako velja za vsa druga naznanila, če se koga išče, ženi, posuđe, prodaja, itd. Za take stvari se mora vedno dati, da naj bo to oglas, kratkaj se isti priobči in dajo zanj plačati. To pojdajam radi tega, ker je to konvencija, da se potem mo val, druživa, člani, nar da te upoštevate in sva, ravnote. — Filip Godina, vitez.

MLADINSKI LIST JE TUDI ZA ODRASLE ALI STE NAROČNI NANJ?

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENC, vredno \$5.00 — ako sam pošljete brez odbitka svoto \$6.50.

Ali pa tri knjige: SLOV-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$6.50.

To velja za žlane S.N.P.J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HRB- TENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljejo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsek mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravljalstvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pošiljam \$.....

Ime.....

Naslov.....

Država..... Čl. društva.....

Jack London:

MORSKI VRAG

(iz angleščine prevaj I. M.)

"Johnson," je rekel Wolf Larsen, kakor da bi opustil sedanjí razgovor kot nekaj uvod onega glavnega, o čemer je hotel govoriti, "čujem, da nisi prav zadovoljen s tisto obleko iz povlačnega platna."

"Ne, nisem. Ni dobra, gospod."

"In jesi si stresal o tem."

"Jaz govorim, kar mislim, gospod," je odgovoril mornar pogumno, dasi se hkratu ni pregrabil zoper disciplino na ladji, ki je zahtevala, da se vsemu, kar se reče, pristavi "gospod."

V tem hipu sem slučajno pogledal Wolfa Larsena. Velike pesti so se mu krčile in rahlo, obraz je bil upravljal, tako hudobno je zrl na Johnsona. Pod Johansenovimi očmi sem opazil neko temno barvo, še vedno rahlo vidno, znak udarca, ki ga je pred nekoliko večer dobil od mornarja. Tedaj se mi je privrta posvetilo v glavi, da se pripravlja nekaj strašnega — kaj, si nisem mogel misliti.

"Ali veš, kaj se zgodi s mornarjem, ki govori o meni in moji zalogi blaga, kakor si ti govoril?" je vprašal Wolf Larsen.

"Vem, gospod," se je glasil odgovor.

"No, kaj?" je vprašal Wolf Larsen osorno in zapovedujoče.

"Kar nameravate vi in prvi mornar s menoj, gospod."

"Poglej tega človeka, Klada," je rekel Wolf Larsen meni, "poglej ta košček z življenjem navdanega prahu, to nakopičenje snovi, ki se giblje, diha, mi kljubuje in je docela v veri, da je sestavljena iz nekaj dobrega; ki ima gotove človeške domiljave kakor n. pr. poštenost, pravičnost, ter bo živel po njih vzlic vsem osebnim neugodnostim in pretnjam. Kaj si misliš o njem, Klada? Kaj si misliš, o njem?"

"Jaz si mislim, da je boljši človek kot vi," sem odgovoril z željo, da bi obrnil nase del jese, o kateri sem čutil, da v kratkem izbruhne nadenj. "Njegove človeške domiljave, kakor jih blagovolite nazivati, pričajo o plemenitosti in močnatosti. Vi pa nimate ne domiljav, ne sanj, ne idealov. Bleden siromak ste."

Divje včasno je pokimal z glavo. "Prav res, Klada, prav res. Nisam domiljav, ki bi pričale o kaki plemenitosti in močnatosti. Živ pes je boljši kot mrtev lev, pravim jaz s Priglarjem. Moj edini nauk je nauk koristnosti, in ima to prednost, da ostanem živ. Ta-le košček kvasa, ki mu pravimo Johnson, ne bo imel potem, ko ne bo več košček kvasa, ampak samo prah in pepel, nič več plemenitosti kot je imal prah in pepel, dočim ostanem jaz živ in čil."

"Ali veš, kaj nameravam storiti?" je vprašal.

Odmalaj sem z glavo.

"Da veš, izvrševati hočem svojo predpravo in ti pokazati, kako se godi plemenitosti. Glej me!"

Bil je tri metre oddaljen od Johnsona in sedel na stolu. Tri metre! In vendar je planil s stola v polnem skoku, ne da bi se bil poprej postavil na noge. Planil je s stola prav kot je sedel na njem, akočiva s sedečega položaja liki divja zver, kot tiger, in kot tiger je preskočil vmesni prostor. Bil je pravcati plaz besnosti, ki ga je Johnson zaman skušal odvrniti. Istegnil je eno roko nado, da ščiti treh, drugo pa navzgor, da si zavaruje glavo; toda Wolf Larsenova roka je priletela med obema in treščila z vso silo v prsa. Johnsonu je sapa, ki jo je udarec iznenada pogljal iz prsi, bruhnila iz ust s silnim dihom, podobnim dihu, kakor ga dahne človek, ki vihti sekuro. Malo je manjkalo, da ni padel vzrak, in se majal sempatja, da bi dobil ravnoveje.

Ni mi moglo opisovati nadaljne podrobnosti groznega prizora, ki je sledil. Bil je pregrozen, tako mi je bil zopr. Se sedaj mi pride slabo, če se spomnim nanj. Johnson se je arčno boril, toda ni bil kos Wolfu Larsenu, še manj pa Wolfu Larsenu in prvemu mornarju. Bilo je strašno. Nisem si mislil, da more človeško bitje toliko pretrpeti in še vedno živeti in se boriti. In Johnson se je hrabro boril naprej. Upanja seveda ni bilo zanj, niti najmanjšega, to je dobro vedel kakor jaz. Ampak v oni močnatosti, ki je bila v njem, se ni nehal boriti za ono močnatost.

Prizor je bil pregrozen, da bi ga bil mogel gledati. Čutil sem, da moram izgubiti zavest; stekel sem po stopnicah navzgor, da bi odprl vrata in dospel krov. Toda Wolf Larsen je za hip popustil svojo žrtve in je z enim samim silnim skokom dohitel mene ter me vrzel v oddaljeni kot kabine.

"Pojavi življenja, Klada," se mi je rogala. "Ostani in opazuj jih. S tem si lahko nabereš podatkov o neumrjčnosti duše. Vrh tega pa, kakor veš, ne moremo Johnsonovi duši nič začeti storiti. Zgolj tisto minljivo obliko lahko uničimo."

Zdelo se mi je, da je dolga stoletja trajalo to pretepanje, a vendar mogoče ni trajalo dalj kot deset minut. Wolf Larsen in Johansen sta vse čas obkrožala reveža. Tolika sta ga s pestmi, butala ga s težkimi čevlji, ga pobila na tla in ga zvlekel na noge, da sta ga iznova pobila. Oči so mi bile oslepljene, da ni mogel videti, in kri mu je tekla iz ušes, nosa, ust, tako da je bila kabina krvava kot klavnica. In ko ni mogel več vstati, sta ga še vedno bila in butala na mestu, kjer je ležal.

"Počas, Johansen, počas," je navsezadnje dejal Wolf Larsen.

Toda v prvem mornarju se je bila vzbudila sverinska narava in Wolf Larsen ga je moral z zamahom roke odstraniti od žrtve; ta zamah je bil sicer videti rahel, toda Johansen je odletel liki zamašek in treščil s glavo ob steno. Padel je po tleh za hip skora opamljen; in je težko dihal in nekam abotno pomešikoval z očmi.

"Odprl vrata, Klada," mi je velel. "Ubojal sem ga; obe divji zveri ste pograbili v nezavesti ležečega mornarja kot vročo smeti, ga dvignili po stopnicah in vrgli akoli ozka vrata na krov. Kri, ki je tekla nesrečniku iz nosa, je obrizgala noge krmarju, ki ni bil nikdo drugi kot Louis, sodrug v njegovem čolnu. Louis je pograbil prečko krmilnega koleasa, jo zasukal in nemoteno zrl v kompasno hišico.

Drugače pa se je vedel George Leach, prejšnji kabinski strežer. Niti na sprednjem niti na zadnjem delu ladje ni bilo ničesar, kar bi nas moglo bolj znenaditi kot njegovo nadaljno vedenje. Brez povelja se je približal vlek Johnsona na sprednji konec, kjer mu je pričel oskrbovati rane, kakor je pač vedel in znal. V Johnsonu ni bilo mogoče spoznati Johnsona; in ne samo to: potese njegovega obraza niso bile več človeške potese, tako nabrekle in otekle so postale v onih malo minutah, ki so gretele med početkom pretepanja in onim časom, ko je Leach zvlekel telo na sprednji del ladje.

Ampak o Leachovem vedenju. — Ob času, ko sem bil jaz posadili kabino, je tudi on že poskrbel za Johnsona, kolikor je mogel. Prišel sem bil na krov, da bi se okrepčal na svetem zraku in si utišal prerazdražene živce. Wolf Larsen je kadil smotko in pregledoval brzomer, katerega je ponavadi ladja vlekla za se, ki so ga pa bili iz kojekakoli vzroka potegnili iz vode. Iznenada mi je na ušesa zadonel Leachov glas. Bil je hripav, trd od presilne togotbe. Obrnil sem se in ga videl, ko je bal stal na zadnjem delu ladje na levi od kuhinje. Obraz mu je bil prekrnjen in bled, oči so mu žarele in krčevito stisnjene pesti je držal nad glavo.

(Dolje prihodnja.)

Znižana cena knjig Književne Matice S.N.P.J.

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo niski ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENC — ta knjiga obsega 682 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, amerikalških Slovencev in naše S. N. P. Jednote. Knjiga vredna \$5.00 — sedaj\$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA — izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnili, vredna \$2.00 — sedaj50c

ZAKON BIOGENEZIJE — ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50 — sedaj50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU — povest iz življenja amerikalških frančiskanov in doživljaji rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50 — sedaj50c

ZAJEDALCI — povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75 — sedaj50c

JIMMY HIGGINS — zanimiva in krasna povest, pisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00 — sedaj50c

"HRB- TENICA" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo10c

"INFORMATOR" — knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J. — celo priporočljiva za člana — stane samo10c

Ta znižana cena je veljavna od 1. novembra 1923 pa do 1. aprila 1929.

Odgrajta ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo vam pošiljam svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....